

Upossarpio
Småskalving
Alisma wahlenbergii

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)
Luontodirektiivin ensisijaisesti suojeltava laji
BOR suojelutaso epäsuotuisa riittämätön, paraneva

Koodi: 1940

Rauhoitettu (LSA 471/2013)
Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 471/2013)

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Kuva: Marja Hyvärinen

Luonnehdinta

Upossarpio on monivuotinen, lyhytikäinen, 10–30 cm korkea uposkasvi. Varren tyvellä on kymmenkunta kapeaa, nauhamaista lehteä ruusukkeena.

Kukintovanoja on yksi tai muutama, kussakin 1–3-kiehurainen kukinto. Kukut ovat pieniä ja valkoisia. Kukkaan kehittyy kymmenkunta pähkylää.

Vuosittaiset vaihtelut kannan koossa ovat suuria.

Elinympäristö ja levinneisyys

Upossarpio kasvaa matalassa murtovedessä. Mannerrantojen kasvupaikat ovat etupäässä suojaisilla rannoilla pehmeähköllä pohjalla, usein ilmaversoikasvillisuuden aukoissa tai pienissä rantalammissa. Upossarpio on Itämeren alueelle kotoperäinen laji, jonka pääesiintymisalue on Perämeren itäranta Kalajoelta Tornioon. Perämeren maankohoamisrannoilla kasvupaikat muuttuvat ajan myötä lajille sopimattomiksi, mutta uusia syntyy jatkuvasti tilalle. Viime vuosina on löydetty laajoja elinvoimaisia esiintymiä ulompaa mereltä, saarten matalilta rannoilta.

Nykytila ja uhkatekijät

Upossarpio on taantunut ja sen levinneisyysalue on 1950-luvulta supistunut huomattavasti Perämeren eteläosien ja Suomenlahden Pyhtään esiintymien hävittyä. Rantojen ruoppaaminen veneväyliksi, rantarakentaminen ja ennen kaikkea vesien rehevöitymisen myötä lisääntyvä ruovikoituminen uhkaavat lajin kasvupaikkoja. Myös merenpohjan lietty-

minen on haitaksi. Ilmastonmuutoksen seurauksena talvien leudontuminen, mahdollinen jääeroosion häviäminen ja merivedenpinnan nousu voivat muuttaa rantoja siten, ettei upossarpion esiintymiselle välttämättömiä avoimia alueita ole saatavilla. Esiintymistä hieman yli puolet on suojeltuja.

Hoitosuosituks

Suomella on erityinen vastuu upossarpion säilymisestä, sillä jopa 80 % Euroopan kannasta sijaitsee Suomessa. Aluerauhoitukset eivät riitä takaamaan lajin populaatioiden hyvinvointia. Ranta-alueiden kasvillisuuden, erityisesti ruovikoitumisen, sekä merenpohjan ja veden laadun seuranta ovat tarpeen, jotta upossarpion elinympäristöjen mahdolliseen heikentymiseen voidaan ajoissa puuttua. Osa upossarpion kasvupaikoista on luonnonsuojelulain suojeltuja luontotyyppejä (merenrantaniityt) ja monet myös luontodirektiivin luontotyyppejä (laajat matalat lahdet, rannikon laguunit).

Lähteet

- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Savela, O. 1994. Upossarpion levinneisyydestä ja ekologiasta – Distribution and ecology of *Alisma wahlenbergii* (Holmberg) Juz. Aquilo Ser. Bot. 33: 101–105.
- Mäkelä, K., Kempainen, E. & Ulvinen, T. 2012. Upossarpio – småskalving. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S.34–36. Tammi, Helsinki.